

Včasih se humoristu njegov namen prav dobro posreči, posebno tam, ko postavi pred konveksno zrcalo svojega smeha in poroga tolikrat in tolikrat že opevano birokracijo, n. pr. v Rajku Dolinarju, ki «Brez krstnega lista» pretрпи vsa zasledovanja državnih oblasti. Podobno obeležje najdeš tudi v «Pravljicah», ki jim pa močno škoduje nekaka bizarnost ter vprav sanjska pretiranost.

«Prašič» očituje ne samo po naslovu, temveč i po vsebini i po zasnovi precej borno, skoro neokusno — dasi je ta izraz premočan — «duhovičenje» in tudi «Na murvi», ki vse bolj spominja na grotesko kot pa na humoristično sličico, ne boš utrgal sladila za zdraženje svojih smejalnih mišic.

«Božične misli» je imel že marsikateri pisun-novinec, in tu se je avtorju prav dobro posrečila tozadevna karakterizacija, ter le obžalujem, da ni v knjigi še več sličnih podob.

V groteski «Sedminski sistem» je Feigel odkril prav novo pot v zdajstako za humorista kot satirika plodovito kraljestvo današnjega političnega življenja. *Današnja pol* Zal, da je ta pot le bolj naznačena kot pa izvedena.

V splošnem pa moram reči, da bo knjiga marsikomu v kratek čas in če se bo tudi samo kratek čas — kot večina sličnih stvari — veselila svojega ob- stanka, bo vendarle izpolnila svoj namen ter opogumila marsikoga, ki mora danes nositi «po strani klobuk».

M. J.

Slovenska moderna umetnost. I. Slikarstvo. Narodna Galerija v Ljubljani 1922.

V zgodovini razvoja slovenskega slikarstva nam je eden najvažnejših mej- nikov ime bratov Šubicev. Z njima običajno pričenjamo dobo moderne slovenske slikarske umetnosti. Tako tudi v tem albumu odvarja Janez Šubic kolo teh 27 slik, ki naj predočijo gledalcu potek našega slikarstva v preteklem polstoletju, a se končuje z najmlajšim Gojmirom A. Kosom. Zastopani so sledeči slikarji: Janez in Jurij Šubic, Iv. Franke, A. Ažbe, J. Petkovšek, Ivana Kobilca, F. Vesel, Iv. Grohar, Henrika Šantel, R. Jakopič, M. Jama, M. Sternen, P. Žmitek, Iv. Vavpotič, Fr. Tratnik, S. Šantel, Fr. Klemenčič in G. A. Kos. Dva imata po troje, pet po dvoje, ostali umetniki vsak po eno sliko. Ediciji je dr. Izidor Cankar napisal kratek uvod.

Reprodukcije (autotipije), ki jih je izvršil eden najuglednejših dunajskih grafičnih zavodov, so precej nejasne in blede ter značaja originalov niti zdaleka ne morejo podati. Manjka jim prava globina, sočnost barve in vsaka nijansa v nje jakosti. Tako vidiš končno samo še medle obrise brez izrazitejših kolo- rističnih vrednot in pri nekaterih slikah, ki so kot umetnine izmed najboljših, kot n. pr. Groharjevi «Snopi», Veselova «Kranjica» ali pa Jakopičev «Zeleni pajčolan», so še konture tako izbrisane, da je vobče prav težko ustvariti si vsaj približno pravilne sodbe o originalih. Njihov v skladnem barvnem sožitju uteme- ljeni specifični čar je za gledalca izgubljen («Zeleni pajčolan»). Reproduciranje nežnih fines impresijonistične palete v enobarvnem tisku je samo po sebi vselej samó v škodo osebnega izraza reproduciranih umotvorov in le skrajno nepopoln pripomoček za podajanje njihovih značilnosti.

Pri izberi del, ki naj bi se reproducirala, očitvidno ni odločalo načelo, naj se izbero samo kvalitativno najboljša dela, brez ozira na avtorja in na mesto, kjer se umetnina slučajno nahaja, nego očitvidno je urednik zasledoval namen, izbrati v albumu dela če mogoče vseh v galeriji zastopanih slikarjev. To stališče se mi ne zdi upravičeno že s tega razloga, ker vemo, da vsa v Narodni Galeriji dandanes razstavljená dela po strogo umetniških kriterijih ne sodijo vanjo, pa tudi zato, ker gledalec lahko dobi čisto kriv pojem o slovenskem slikarstvu, če

predpostavlja, da ta album podaja samo izbrani cvet celokupnega našega slikarstva. Tak, kakršen je, ta album predstavlja vsaj za našo revščino tip pristne «krasotne» izdaje, ki naj pokaže najboljše, kar imamo. S tega stališča ne morem razumeti, kako je prišla v to zbirko reprodukcija Klemenčičevega «Starca», ki po svojih skromnih umetniških kvalitetah ne spada vanjo. Kdo bi verjel, ki vidi to podobo, da je reprodukcija skoro večja od originala. Isto velja v glavnem tudi za Šantlov «Pazin» in za Žmitkove «Ribe», pa še za nekatere druge. Če Galerija nima od posameznih umetnikov nič boljšega, potem je pravilneje, da tudi teh neznatnosti ne reproducira. Prav tako sta tudi brata Šubica na vso moč neznatno in blede zastopana, vsekakor preslabo za njuno umetniško (sicer mnogo pretirano) pomembnost, kar velja tudi za Jamo in še posebno za Tratnika. Pa tudi o izberi posameznih del bi se moglo razpravljati. Tako ne uvidim, zakaj so sprejeli v zbirko Groharjev «Koprivnik», ki je izmed slabjših njegovih slik.

Tehnično najboljše so uspele reprodukcije Petkovškovih, Sternenovih in vse tri slike Šubicev, torej vsa dela primitivnejših tehnik, jakih kontrastov, ostrih kontur in jasne, tople barve.

Album je bil prvotno menda zamišljen kot ročni katalog in vodnik po galerijski zbirki umotvorov, ki ga obiskovalci, posebno še tujci, močno pogrešajo. Ta namen se s to edicijo ni posrečil in je le-ta ostala nekaka amfibija: v sredi med galerijskim ilustriranim katalogom in luksuzno izdajo splošnega pomena. Za to splošnost ji pa manjka popolnost in pa rigoroznejše stališče v izberi umotvorov. Pripomnim samo, da lepo število uvaževanja vrednih imen pa albumu zaman iščeš: Pilona, brata Kralja, Jakca, Gasparija itd. Primerno opremljen in pregledno sestavljen katalog v Narodni Galeriji razstavljenih umotvorov, obenem z najpotrebnejšimi življenjepisnimi in umetnostnozgodovinskimi podatki bi izpolnil občutnejšo vrzel in več pripomogel k pravilnejšemu umevanju in presoji naše upodablajoče umetnosti. To je pa v prvi vrsti naloga in idealni cilj naše Narodne Galerije.

K. Dobida.

Nové evropské umění a básnictví. Napsali Dirk Coster, Paul Colin, Douglas Goldring, Romano Guarnieri, Friedrich M. Huebner a Miroslav Rutte. Náklad «Orbis», Praha. 1923.

To knjigo je podarila češkemu književnemu trgu letošnja spomlad. Knjiga, katere naslov vzbuja upravičeno pozornost, ki pa vsebinsko ne zadovolji vzbujenega interesa. V prvi vrsti in predvsem zato ne, ker jo je rodila tendenca, ki ji že a priori stavi določene meje in daje določeno lice. Tekom vojne so se v vseh zemljah pojavili možje, ki so zapadli medli, močno razblinjeni idejologiji o evropskem bratstvu, o združenju vseh evropskih kulturnih delavcev k delu za skupno evropsko kulturo, v znamenju ljubezni itd. Njihov klic je veljal masam posredno in inteligenci neposredno, njihovo zaničevanje pa vsem tistim krogom, ki so bodisi «zakrivili», bodisi podpirali petletno klanje. V tem je vir tega gibanja; reakcija na zunanje dogodke, kot taka sama po sebi obsojena v zunanost. Zato so si ti možje že vnaprej odmerili mejo svojih potov, ker so hoteli kulturnim tokom odvzeti njihovo suverenost v razvoju in smereh in jih uporabiti kot sredstvo za doseg svojih ciljev.

Iz podobnih vrst je izšla tudi pričujoča knjiga. Pozneje izide v jezikih vseh pisateljev, ki so jo sestavili; njen namen je, seznaniti te narode z medsebojnimi umetniškimi pojavi. Ta zgolj informativni namen pa trpi pod označeno tendenco, tako da večina člankov ne podaja jasnega lica umetniških stremljenj. Po obliki odgovarjajo eseji člankom za dnevne liste, vsebinsko pa kažejo povesod